

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

ХУДОЖЕСТВЕН СЪВЕТ

София, 11 октомври 1988 г.

П Р И С Ъ С Т В У В А Щ И

ПРЕДСЕДАТЕЛ: ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

ЧЛЕНОВЕ: НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ
БАНЧО БАНОВ
АСЕН МИЛАНОВ
ИВАНКА ДИМИТРОВА
СТЕФАН ДАНАИЛОВ
МИХАИЛ ПЕТРОВ
ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА
ВЛАДИМИР ЛЮЦКАНОВ
АСЕН ШОПОВ
АНТОНИЯ КАРАКОСТОВА
НИКОЛАЙ НИКОЛАЕВ
СТОЙЧО МАЗГАЛОВ
ВИОЛЕТА МИНКОВА
АСЕН ШОПОВ
АТАНАС ВЕЛЯНОВ
МЛАДЕН КИСЕЛОВ
ПЕНЧО ЛИНОВ
КОНСТАНТИН ИЛИЕВ
КИРИЛ ВОДЕНИЧАРОВ
НИКОЛАЙ ПАРУШЕВ
ЮЛИАН ВУЧКОВ

ОТСЪСТВУВАЩИ: ЕНЧО ХАЛАЧЕВ

ГЕОРГИ ГАЙТАНИКОВ - по болест

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е

стр.

I. О Т К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ 1

II. ПО ПЪРВА ТОЧКА

ЮЛИЯН ВУЧКОВ 2

ВИОЛЕТА МИНКОВА 8

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА 10

СТЕФАН ДАНАИЛОВ 11

НИКОЛАЙ ПАРУШЕВ 13

МЛАДЕН КИСЕЛОВ 16

СТОЙЧО МАЗГАЛОВ 16

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ 17

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ 22

III. ПО ВТОРА ТОЧКА

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ 23

АТАНАС ВЕЛЯНОВ 23

БАНЧО БАНОВ 24

МЛАДЕН КИСЕЛОВ 24

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ 25

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ 25

СТЕФАН ДАНАИЛОВ 26

ИВАНКА ДИМИТРОВА 27

АСЕН МИЛАНОВ 28

IV. З А К Р И В А Н Е

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ 28

НАРОДЕН ТЕАТЪР "ИВАН ВАЗОВ"

Стенограма

ХУДОЖЕСТВЕН СЪВЕТ

Състоял се в Заседателната зала при
НТ "Иван Вазов" на 11.10.1988 година

НАЧАЛО: 14.30 ч.

КРАЙ: 16.00 ч.

О Т К Р И В А Н Е:

ПРЕДСЕДАТЕЛ ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Откривам заседанието на Художествения съвет при следния

Д Н Е В Е Н Р Е Д

1. Обсъждане на драматизацията на романа на Ивайло Петров "Хайка за вълци", направена от др.Николай Люцканов.
2. Приемане на проекта за декора на пиесата "Сън" от Иван Радоев.

Преминаваме към първа точка от дневния ред.

Давам думата на др.Юлиян Вучков.

ЮЛИАН ВУЧКОВ

Смятам, че драматизацията на Люцканов е почти готова. Със всички рискове, които могат да съществуват в този случай, никоя драматизация до сега не съм чел поне да може да бъде адекватна на равнището на белетристичната творба, особено когато тя е толкова силна и с такава популярност, както е случаят с "Хайка за вълци". Струва ми се, че до голяма степен Люцканов е постигнал максималното в границите на възможното. С много вещина е построил работата си. Най-важното е, че е запазил дихът на произведението, основните тенденции в него, основните сюжетни линии. Всички сюжетни линии е трудно да се обемат, не е и необходимо, въпреки, че би било желателно, но това е практически невъзможно. Направил е така да се каже едно добро извлечение от романа. Разположил го е в една тройна и завършена композиция и считам, че може да стане едно добро представление. Разбира се от тук нататък трябва много сили да се хвърлят.

Имам бележки и някои препоръки към текста. Решаваща ще бъде обаче, сценичната реализация, защото по принцип на драматизациите много не им върви. Знаете, че обикновено са фрагментарни – на български казано накъсани, разпиляни, разводнени спектаклите и драматизациите. И ще бъде желателно ако това може да се преодолее преди всичко с постановъчни, актьорски и сценографски средства.

Казах, че има таван на възможности във всяко драматизиране и човек да е конгениален на автора, който драматизира ни-

кога не може да надскочи произведението и винаги ще бъде малко под него. Това е заложено просто в самия процес на драматизирането. Невъзможно е да обемеш, да изчерпиш, да обхванеш, а знаете, че в прозата има значение не само основния гръбнак, ами нюансите, детайлите, подробностите казано на български език. Тук разбира се доста от детайлите неминуемо отпадат, неизбежно. По силата на която се прави вече драматургия. И затова произведението не може да бъде толкова живописно примерно, колкото е "Хайка за вълци" – едно блестящо от живописна гледна точка произведение на един голям пластик в българската проза. Няма да може всичките тия багри, тия цветове, нюанси, които ги има няма как да влязат в този план. За това аз смятам, че Люцканов в рамките на възможното казвам, с оглед на това, че все пак драматизацията се подчинява на едни закони на драматургията е постигнал много неща и мисля, че до голяма степен национални.

Казвам, че много ще зависи от спектакъла. Той да допълни това, което липсва неизбежно по линията на драматизацията и във всички случаи ще липсва, в която и да е, включително и в съвършената драматизация. Да не е спектакълът разпокъсан, да не е разводнен, да бъде компактен, да действа като един мощен удар, да се събират силите в едно цяло, да не бъде парче по парче, парче по парче въпреки, че сериалите вървят парче по парче – те са сериали, а тука имаме един спектакъл. Предполагам, че едно великолепно разпределение, без компромиси този път, защото става дума за прегледа, др. Фучеджиев. Без компромисно разпределение, без решаване на социални проблеми, а решаване на

високи художествени и творчески проблеми, да приложим и ние тука това. Най-после да се доближим и ние малко до световното равнище, за което си позволих по телевизията да говоря. Така поне да заговорим за него, защото няма да го доближим, но поне да заговорим за него теоретически. Вярвам, че няма да се направят никакви компромиси и ще се постигне едно безупречно разпределение, защото тука разпределението е решаващо. Типажът е от голямо значение, характерите и т.н. Обаянието на актьорите, внушението, сценографията и т.н., и т.н.

Кои са ми бележките?

Бележките са ми в четири основни пункта. Надявам се Кольо, че ще приемеш няколко дребни бележки.

Иван Шибилев смятам, че малко се губи в драматизацията. Той е един великолепен образ. Липсва малко представа за биографията на образа. Има едно изречение: "Той те е направил комунист" или "Той те учи на комунизъм" – искам в драматизацията, това да се усети в много по-голяма степен, че Иван Шибилев е направил Стоян кралев именно комунист. Тogaва вътрешният драматизъм на драматизацията, ще бъде много по-изострен, много по-дълбок. Това е голяма работа да се разбере в драматизацията, че тоя разгасил се, разпасал се човек дължи своята биография на биографията на един човек, който той малтретира. Това е изключително силно като акцент на романа. Трябва много сериозно да бъде изведено. Понякакъв начин, този акцент трябва да се изведе много на преден план, в по-голяма степен. Иван Шибилев има мно-

го силна изява и в града. Тука градските сцени изцяло са подминати. Не може ли ретроспективно да има една градска сцена, в която също много богато се разкрива образът. Така че именно с неговото комунистическо верою там да изпъкне, с неговата социална значимост да изпъкне **образа**. Да се помисли ретроспективно — всичко може. Това е наклон в изкуството. Може би една сочност, защото той има великолепни идеали в градска среда, вие го знаете. Много живописни и много силни. Неусетно той се е научил на комунизъм без разбира се дидактика и лозунги, без наблюдателност, но в живо действие да се почувствува малко тази биография и тази социално-политическа страна.

Втората ми бележка е също категорична. Според мен се губи малко впечатлението за съпротивата срещу Стоян Кралев. Много силно и много хубаво е разкрит той в своята настъпателност. Но срещу него има една много голяма и разнообразна съпротива в романа. Понеже времето е тежко, тази съпротива е много сложна. Тя е много често съпротива на мълчание, на двусмислици, на загадки, на недоизказаност, но **я** има тази голяма съпротива — контрата срещу този Стоян. А тука на моменти той остава малко в солова партия и контрапункта, съпротивата срещу него много пъти се губи. Другите като че ли формално само отбиват неговото настъпление с реплика-дума, реплика-дума. А нали става дума за конфликт. Това е един голям конфликт в романа — той и другите. Мисля, че по тази линия може да се помисли за едно обогатяване.

Третото нещо, което смятам е, че във втората половина някои от монологите осезаемо натежават и доскучават. От тях трябва да се измъкнат някои назидателни остаряли реплики. Като четеш романът много ти харесва всичко, но като го чуеш от сцената виждаш, че в самия текст на Ивайло Петров има някои неща, които вече звучат със стара дата. Не че романът е такъв. Много го харесвам, но сега там за комунистите, за жените, казаните – сто пъти се повтарят. Това е толкова наивно, толкова ученическо вече, че може да се прескочи. То се разбира в много по-остър план от други неща. Да се измъкнат тия начитателни реплики, оголени фрази едно към едно, които са. Те не са много, аз не казвам да се разрушава. Примерно две-три страници от целия текст да се махнат, защото звучи лошо и ефектът бих казал от тях е обратен. Монологите – част от тях трябва да се разчупят според мене, защото доста натежават. Може с реплики да се разчупят по средата. Люцканов много добре борави с ремарките, има много хубави точни ремарки, които са сложени на място. Още ремарки може би, за да може да се избегне тази монологичност. Малко да се избегне и да не доскучава снектакъла, да нямаме усещане на места за рециталност. Защото все пак това е проза. Тя не е драматургия и във всички случаи като се направи проза тя звучи малко рецитално и твърде разказвателно. И считам, че едни такива акценти, едно таква розчупване и разделяне на монологите ще е от полза за тях.

Мислех си доста като чета драматизация, дали на моменти не се губи нещо от представата ми за характерите на

действащите лица, тъй като силата на характерите на Ивайло Петров е в това, че създава изключително живописни, много ярки типове. Типаж прави, характери, индивидуалности, това, което не е характерно за Радичков, чиято сила е в обратната посока. Той е много силен в асоциации, в метафора. Там му е талантът. А този – обратно, в типизиране и в индивидуализиране. Дали на места малко не се губи индивидуализацията на някои от образите. Дали в това отношение не може малко да се помисли. Става дума за вмъкване на думички, реплики тук-таме, отделни. Но след това си мисля, че това може да се допълни по сценична линия като се изберат съответни индивидуалности, много ярки, много различни, които да бъдат най-важното. Много е важно да бъдат различни индивидуалностите на актьорите, защото така ще се открие и различието и на литературните характери, когато и актьорското разпределение е много различно.

Смятам, че това ще бъде един успех за Народния театър. Толкова популярно произведение. Надявам се, че в звучението няма да прозвучи произведението малко със стара дата. Нямам предвид драматизацията. Драматизацията като цяло, повтарям още веднъж е много добре направена. Самият роман малко звучи някъде със стара дата. И как да направим така, че той да е такъв, какъвто си е романът – великолепен, но да проличи че го правим днес, сега. Представен е този роман днеска, в края на XX век. Това не е трудно. Предполагам, че в режисьор-

ското и актьорското решение, да се почувствува, че този роман, който засяга събития от стара дата е през погледа на съвременния човек. Защото пък много неща се оказаха, от тия старите и заслужава сега да ги огледаме и да се върнем към тях, и да дадем съвременна оценка. Точно сега е момента, когато точно тия стари неща ние ги оглеждаме вече с нови очи. Част от тях разбираме, от част от тях се отказваме, виждаме че са остаряли и т.н., и т.н.

В заключение пак ще кажа. Бележките ми са няколко, но Люцканов е работил много сериозно. Това е един героизъм да извлечеш от едно такова голямо произведение, да вложиш едно стройно съчинение във вид на драматизация. И да те убеждава, да има логика в това, което е предложено. Но считам, че той ще спечели ако се вслуша в тия бележки, които в момента споделих.

ВИОЛЕТА МИНКОВА

Тук мен ме озадачи, изказването на Вучков, който каза, че е със стара дата. Аз не разбирам какво в романа е със стара дата и мисля, че Николай Люцканов тѣва точно е подчертал в диалозите между Илко и Стоян. Тука става въпрос за стойностите, за това кой как разбира кое е социализъм, кое е партия, какво трябва да бъде и какъв трябва да бъде комуниста, какъв трябва да бъде човекът и т.н. Така, че аз не смятам, че има нещо със стара дата, освен някои изречения, но това е ве-

че от позицията на времето.

Аз също харесвам драматизацията на Николай Люцканов. Когато др. Директор каза, че ще имаме такава драматизация аз се запитах и си помислих колко е сложно и не можех да си го представя как ще стане това. Но разбирам, че е станало и то театър в най-хубавия смисъл на това изречение. Аз поне така го виждам, как би могло да се направи именно като хубав театър. Харесвам това, че действието не върви по линията на сюжета, а върви по линията на вътрешните противоречия в хората, което е много съвременно, много днешно ако трябва да говорим за днешна дата. Тия противоречия, които съществуват във всеки човек по отделно и със средата в която живее, и с хората, с които се среща. Даже по едно време си представих тези хора като нестинарки. Всичките са като нестинари - всеки на своя огън, обществения огън и т.н.

Аз смятам, че много съвременно би могло да прозвучи и това има в мисълта си и Николай като е правил драматизацията. Защото аз лично го виждам и като театър и смятам, че драматизацията е успешно направена. Разбира се не влизам в подробности какво би могло. В монолога на Стоян ми направи впечатление многото приказки, много обяснява за себе си и за позициите си. Може би там би могло да се помисли - не зная, това вече си е на Николай работа. Но общо взето като произведение, което може да стане театър аз лично го виждам и го одобрявам.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА

Аз се присъединявам към мнението на Виолета Минкова. Тя много точно каза нещата, но мисля, че Юлиан каза някои много верни забележки. Първо искам да поздравя Николай, който за такъв кратък срок – такъв огромен труд да направи и то така добре да се справи с него. Това наистина е един героизъм.

Аз направих един експеримент. Дадох на един човек който не е чел романът да го прочете. И той след това ми каза, че сюжета не му е ясен до някъде, не се разбира какво точно става. Може би трябва малко реконструкция, която може да стане и по време на работа с актьорите. Нашата публика обича да има повече сюжет. Сюжетната линия да бъде малко по-ясна. Да не забравяме, че всякакъв зрител ще влезе в залата – и гледал, и негледал. И аз предполагам, че Николай като режисьор си ги е виждал нещата и сигурно има предвид вече как да се разделят тези две течения на миналото и на сегашното, които си кореспондират. Но тук трябва да се пипне, просто по линията на сюжета на един среден зрител да му бъде ясно, точно какво става.

На мен драматизацията ми прозвуча ужасно съвременно, точно. Тези проблеми сега нивълнуват. Между другото, Горбачов много хубаво е казал (по руски ще го кажа): "Мы разкрестиянили крестьян" – ние сме разселили селяните! Т.е. точно тази насилствена колективизация ги е разселила. Това е мно-

го хубава дума. И точно тези несполуки в нашата икономика, във всичкото, което идва това е последствие. Затова тази тема именно е много съвременна.

Искам да кажа, че имам доверие на режисьора, който е един много добър организатор на спектакъла. Той винаги знае точно, какво иска. И мисля, че като се съобразим с тези някои неща, можем да направим страшно силен, остър и съвременен спектакъл.

Юлиан е прав, че тук по разпределението не трябва да има никакви компромиси. Тези големи монолози на Стоян Кралев сигурно ще се разбият тук-таме с някакви опоненти, но аз го приемам като най-най-най-първият вариант. Сигурна съм, че тази пиеса непременно трябва да влезе в репертоара, защото отговаря на момента всичко това, за което става дума. Много съвременно ми звучи.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ

Другари, аз може би съм единственият, който не е чел романа. Аз мога нищо да не разбирам от театър, но като взема да чета нещо или го чета шест дена, или го чета много бързо. Аз го чета като артист, а не го чета като половината от вас, които виждате всичко. На мен страшно ми допада цялата тази работа и сега с удоволствие ще прочета и романа.

Понеже чух някои, които да казват, че хора, които

не са чели романа не могат да разберат за какво става дума. След като моята съпруга прочете драматизацията ме запитва само какво става с двойката братя. Нещо трябва да стане. Това е единственото място, където искам да знам какво става.

Второто нещо. Пак казвам - аз чета като артист. Мен ми се струва, че освен Стоян, който е невероятно интересен, тъй като има заявка от автора на драматизацията - младите се играят от едни, старите се играят от други. Искам да ви кажа че освен Стоян (говоря за тази шестлица), който е много любопитен именно в младата си възраст, в действително останалите са много по-любопитни в старата си възраст. От един прочит въобще не съм се замислял, но аз като артист бих искал да играя Шибилев-стариат. Сега като прочета романът, може би по-конкретно ще мога да кажа. Но ми се струва, че малко трябва да се помисли за тези младите. Действително, че разликата в драматургията - думичките, които трябва да се изговарят са доста. Много са силни на стари години, за разлика от младите. Струва ми се, че тук трябва да се помисли от гледна точка на това - какво ще правят актьорите, които ще играят младите?

Аз не съм се съмнявал във възможностите на Кольо, но той ме изненада. Толкова хубаво е направена драматизацията и като общественик аз апелирам това произведение да намери по-бързо репетиционна маса и да се започва работа. Тъй като действително е много достойно за нашия театър.

На добър час.

НИКОЛАЙ ПАРУШЕВ

Бих искал да споделя някои мисли и за романа, и за драматизацията.

Ако трябва да говоря за интонация на романа и за една изявена интунация в самата драматизация на Николай Люцканов бих я отделил по следния начин: Това е онова страдалческо вървене по пътя към храма. Взимам термина от "Покаяние". И имам това усещане, че в драматизацията, както Виолета спомена за този нестинарски танц, това е всъщност себе-вглеждането, себеоценката по този път към храма, за който ние сега непрекъснато говорим. Това е за мене голямата тема на драматизацията и на бъдещето представление, защото фактически, разказвайки за ония години то разказва от днешна дата, И именно тази днешна дата го прави абсолютно съвременно. Не мога да приема, че спектакъла би прозвучал от дистанция, поставен в днешно време. Това е голямото пространство. Естествено, че законът на жанра тук е друг, отколкото законът на романа.

Ако ми позволите, с две изречения едно встъпление. Вероятно мнозина от вас са гледали драматизацията на Любимов "Майсторът и Маргарита" – едно произведение, което се чете, но трудно може да се постави на сцена. Имах удоволствието да гледам драматизацията на Любимов "Майсторът и Маргарита" и известно време след това драматизацията на Мачи Енглерд във Варшава. Ако в момента ме попитате каква е драматизацията и

17

какъв е спектакълът на Мачи Енглерд мога да Ви разкажа от началото до самия край.

За какво става дума? Двете представления имат много сериозна, много висока артистична стойност.

Завчера, когато обсъждахме постановката на Асен Шопов "Тайната вечеря на Дякона Левски", Младен Киселов спомена терминът "потоп на съзнанието". Естествено Младен знае добре, че това не е термин от днешна дата, той е термин твърде далечен, но той е много точен в случая. Вероятно един драматург-писател, на който би била възложена задача да драматизира романът на Ивайло Петров би пристъпил по друг начин. В случая това, което мен ме радва извънредно много, е че Николай Люцканов предлага режисьорска драматизация. Т.е. той взема тъканта на романа и го трансформира по законите на театъра. За това Стефан Данаилов е много прав, когато казва, че го чете на един дъх. Той вече чете като артист. В този порядък на расъждения възможно е човек, който не е чел романът да остане с впечатления за някои недоказани, недоизведени, недоразказани само загатнати неща. Но в замяна на това Николай Люцканов предлага такива откъслечни – там има някои сцени, които са просто мълчаливи сцени, фиксирани състояния, които сами по себе си са в самата интонация на драматургията. И това според мен е много сериозно нещо. Това влиза в цялостната атмосфера на произведението и като драматургия и като бъдещ театър.

Не знам дали ще бъда прав, сигурно няма да съм много прав, но бих искал да кажа и това нещо.

Има една особена, национална обредност в целия разказ. Има нещо българско, което върви ако щете и в плача на тези жени, ако щете в сцените, които са чисто жанрови и т.н. Ако трябва да се замисля сериозно за характерите, които изпъкват в романа за мен лично те като че ли са три. Три стожера в романа, които ни крепят цялото действие. Става дума за Кралев, Иван Шибилев и за Киро Джелебов. Един от най-интересните образи за мен, който артистично е извънредно вкусен за превъплъщение, това е Калчев, където има такива вътрешни преметания от една крайност в друга, едно такова неравно душевно състояние, които дават възможности за една много сериозна артистична сполука.

Въобще режисьорът Николай Люцканов обречен в дребните на драматурга Николай Люцканов е имал една твърда и голяма цел - актьорът, който ще играе в постановката.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ

Представлението от първите минути ще започне да изгражда нов образен свят. И този образен свят за да го усетим всички би трябвало Николай да направи подробен запис на бъдещия спектакъл. А това не може да влиза в драматизацията, така че за мен голямото качество на опита, който театър прави е доверяването на един от нашите режисьори да драматизира и да постави. Тука вече има чисто авторски момент, който аз приветствам изцяло, защото смятам, че той може да доведе качество. Иначе всеки опит да поръчаме някъде от вън драматизация би било многократно по-опасен. В случая става дума за това да се подкрепи усилието да се направи едно абсолютно оригинално произведение, което при всичките си качествени недостатъци, бъдещи все пак, ще носи белега на уникалността. Това е един от редките опити да се направи чисто авторски театър и аз това отношение го приветствам изцяло.

СТОЙЧО МАЗГАЛОВ

Казаха се много ласкави думи за произведението на Николай Люцканов. Казвам произведение на Николай Люцканов, защото от един огромен материал, тези толкова много страници да извлечеш най-важното, най-доброто, най-

хубавото - не само да го извлечеш, а и да го представиш и в една чудесна форма, наистина е един голям труд. Труд, който представя едно самостоятелно про изведение. Аз харесвам драматизацията и се радвам, че ще се поставя на сцената на Народния театър.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Друг иска ли думата? Не.

Давам думата на Николай Люцканов.

НИКОЛАЙ ЛЮЦКАНОВ

Аз благодаря на всички, които взеха отношение. Естествено интересувахме ме мнението на Литературното бюро.

Искам да кажа няколко думи във връзка с това, което се каза и това, което се мисли.

Още преди две години, когато поставих въпросът, че едно такова голямо произведение би трябвало да има място в репертоара на Народния театър, тогава няха предвид себе си, но имах предвид драматурзи-професионални. Никой не се зае и тъй като др.Фучеджиев го обяви това в пресата, просто аз бях отпред змия - отзад таралеж. Дали да го правя или да не го правя? Реших да се опитам. Дали може да стане. Разсъждавал съм така.

Едно такова голямо произведение трябва ли да се покаже на сцената или не трябва? Изхождам съм от световната

практика – няма голямо белетристично произведение, което да не е на сцената на Съветския театър. Няма такова! Всичките, от "Война и мир" до последните са на сцената на театрите. Практиката показва, че би трябвало. Така както и на запад Пискатор също осъществи "Война и мир" и при това направи цели сражения с оловни войници. Така че от двете положения да има ли нещо на сцената или да няма, вероятно по-доброто е да има. Щом трябва да има нещо на сцената на театъра, естествено, че тука има риск. Естествено, че едно произведение от 220 страници, каквото е на Ивайло Петров – белетристично, голямо произведение за мене не може всичко да се разкаже. Ще разкажеш, ще извлечеш, ще предадеш и тука колегите са прави ще сепомъчиш до колкото ти стига силата на интелекта, на таланта да преведеш някои неща на сценически език. Речеш ли да разказваш всичко – загубено е. Ако аз трябва да разказвам историята на Жендо Хайдутина той фактически има пет страници действие и останалите 150 страници разказ, какво е направил в Доброджа на времето с бандите. Това не може да се разкаже. Същото е с Иван Шибилев. Иван Шибилев има върхов момент. Иначе Нона започва от пет годишна възраст. Как да я взема от пет годишна възраст? Аз ще я взема от сублимния момент. И от там нататък с коя актриса спал в града ... – това също не може да се разказва, а и не е необходимо. Ще извлечеш смисълът на нещата. И това съм се помъчил да направя.

Аз говоря това, защото за да влезе едно такова произведение в един такъв театър, Национален театър, това е много важно.

Третото нещо – аз трябва да си избира вид театър. Аз съм си отговарял пункт по пункт. Вид театър? Той не може да бъде сюжетен разказ, сцена след сцена. Какъв тогава вид театър да бъде? Решавам, че единственото, това е един асоциативен по вид театър, в който много неща благодарение на присъствието на артиста, на паузата, на звука ще стигнат до съзнанието на хората. Т.е. асоциативните връзки, асоциативното внушение трябва да присъствува тука.

Аз съм съчинил спектакълът за себе си. Аз съм съчинил и образното решение на спектакъла. Аз знам какво дърво ще има, как ще присъствува селото и т.н. Отделен въпрос колко е умно, колко е бездарно, но аз го знам това. И в този смисъл редица неща са във връзка с правенето на нещата.

И още нещо искам да кажа във връзка с това. Не може да се гледа на образите на спектакъла и на образите от романа по един и същи начин. В случая аз имам тези артисти, добри или лоши – това са артистите. Аз съм режисьорът – добър или лош. Значи аз трябва да направя, да пригоя психологията, физическият образ на човека да го пригоя по някакъв начин. Т.е. нещата се променят, стават други.

Накрая искам да кажа следното нещо. Според мен А.П.Чехов е бил напълно прав, когато е казал, че когато ми говорят за съвременност, за талантливост, за новаторство аз винаги си казвам така: "Кое е талантливо е новаторско и съвременно". И във ВИТИЗ правят често изгъзици – туку облекат Хам-

лет във фрак... Незнам дали това спасява работата. Значи работата е в нещо друго.

Мен лично дълбоко ме вълнуват темите поставени в "Хайка за вълци". Може би защото съм на шестдесет и кусур години и аз съм свидетел на всички тези процеси и тези хора са живи в моето съзнание. Аз знам смисълът на тази борба, смисълът на съществуването на тези хора и тяхната промяна във времето и в пространството. Това всичко мен ме вълнува. Следователно дали е съвременно или несъвременно то зависи от това, човекът какво го интересува в този нашия живот. Ако не го интересува нищо няма да е съвременно, ако го интересува ще е съвременно. Така както аз не искам да харесам един спектакъл и отивам с тази цел, аз не го харесвам. И обратното.

Аз лично съм се помъчил да извлека две тези от целия роман на Ивайло Петров и ако се стигне до разпределението, те са следните. На пръв поглед прости и ясни теми. С тях се започва и с тях се завършва. Може ли да се построи най-доброто общество, най-свободолюбивото общество и да се построи една държава, в която хората обичат трудът и земята си с обезличени хора? Не може! И може ли най-хуманните цели да бъдат постигнати с най-нехуманни средства? Също не може! И в същото време Стоян Краев поставя въпросът: "Нещо друго да предложиш Илко?" Илко не може.

Така че въпросът, както е категоричен, така и не можеш да дадеш еднозначен отговор. Има един затворен кръг, който ако вие го забелязвате за мен е много любопитен. Старият Илко

изважда записките на Деветаков и казва: "Вижте какво е написал". И той, и всички започват да ги опровергават тези записки. Тогава какво знание има кой какъв е, след като има едни сложни, големи истини на обществената мисловност, на духовния живот на обществото и т.н. И Старият Илко завършва с една фраза: "Ако всичко това е така Бай Киро, то значи самата природа е неморална".

Т.е. помъчил съм се да извлека две основни големи тези от романа, а не сюжетният разказ и във връзка с това да се оѝлософстват тези две теми. Те да не се поднесат чисто и просто политически, а доста по-сложно. Човек да се замисли кое е по-верното и по-необходимото.

Иван Шибилев като млад е изграден почти от текстове, които се отнасят за Калчо. Свободно ги взимам, пренасям ги и ги говори Иван Шибилев. За това защото те са на автора, но те ми вършат тука повече работа. Това за четене е добре, но на практика как точно ще изглежда, то не зная. Аз ще направя всичко възможно да осъществя това, което съм съчинявал през нощите, но дали ще стане така - това не зная. Тук рискът наистина е голям и съществува. И този риск не го нося само аз. Този риск го носят и тези, които ще участвуват вътре - млади и стари. Този риск го носи и театъра, затова защото и той ще застане за това нещо, за което ще пледират актьорите и режисьора.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ:

Аз се присъединявам към тези хубави неща, които се казаха за драматизацията. Аз съм малко очуден и не вярвах, че Николай Люцканов ще го направи за това време. Да направи тази драматизация, която наистина е много интересна, много силна, много сценична и която крие в себе си един много голям заряд. Да не говорим за нейната съвременост и т.н., и т.н.

На второ място искам да кажа, че имам удовлетворение-то на автора, на Ивайло Петров, който ме информира, че ~~той~~ е удовлетворен от драматизацията, което в устата на Ивайло Петров има голяма цена. Той е много голям скъперник на похвали, много капризен и прецизен човек ~~ням~~ претенциите си към това, което е направил. Той ^иискренно ми заяви, че Николай Люцканов наистина го удовлетворява с драматизацията и в разговор, срещи с него и контакти по реализацията на произведението ще има възможност да се уточнят някои неща, с които той би могъл да бъде полезен. Откровенно казано аз много се страхувах от реакцията му и от начина, какво ще каже и как ще каже и затова бях приятно изненадан.

Искам да заявя, че аз бях приятно изненадан главно от това нещо, което прочетох. За което искам да изкажа от името на театралното ръководство благодарност на Николай Люцканов за големия труд, който той е положил и който надявам се, че ще намери адекватна реализация на сцената на нашия театър, за което ние сме длъжни да направим всичко необходимо. Неговият труд

ще бъде оценен по достойнство. И от това, което той каза оставам с впечатление, че има една абсолютна яснота за тези главни неща, които са били необходими да се извлекат от огромната тъкан на романа и върху които да се съсредоточи реализацията в един план, който ни е толкова необходим и насъщен в днешния ден.

Художественият съвет, както можем да съдим, единодушно приема драматизацията "Хайка за вълци" на др. Николай Люцканов и след това ние ще коментираме тука по-нататъшната работа.

Преминаваме към втора точка от дневния ред.

Атанас Велянов ще покаже скиците от проекта за декора на пиесата "Сън" от Иван Радоев.

АТАНАС ВЕЛЯНОВ

Това са проектите. Тук има нещо, което не е само картинка. Действието се развива по автор в една барака в гробището. А действието в нашия проект се изнася на самите гробища. Започва от една реална среда, в която постепенно трябва да стане една смесена индивидуалност и реалност. Т.е. те са реални неща, но двете едно до друго. Интериорът на автора, който е на самите гробища, като започнем от един есенен следобед, късен до вечер.

Възникна въпрос, че ще бъдат не един гроб, който се копае, а два гроба. Проблем няма.

Искам да обясня, че обемът на сцената е малко по-малък от този на скицата. От ляво и дясно трябва да има разшире-

ние. Нашето желание е към цялата тази среда да купим един апарат за паяжина, за да бъде оплетен целият този декор. Другарят Първанов обеща да ни съдейства. Смятам, че би се получило нещо по-добри при наличието на този апарат.

БАНЧО БАНОВ

Декорът е хубав, особено, когато преминава във втората си част.

Неznam защо на мен ми се струва, че у Иван Радоев има една автоирония, една голяма доза към сложно хумористично, сатирично виждане в цялата тази история, която е малко ексцентрична дори бих казал. Скоро бях на гробището и ми направи потресающо впечатление, че на главната алея стои знак "Влизането забранено". Струва ми се, че във втората част би трябвало да има някакъв дженк.

МЛАДЕН КИСЕЛОВ

Цялата звукова картина на действието следва от нашите панелни жилища. В първите минути на представлението, в първите секунди звуците, които звучат са от асансьори, бекендекери чукат, някакви жени се карат. Т.е. това не е гробище, е гробище всъщност. И от този момент започва още първият телефонен звънец, когато звъни телефонът и нашия гробар изважда от зад първият паметник телефонен апарат и казва: "Тука не е домът на покойниците, а домът на писателя Иван Радоев". А сре-

дата е абсолютно автентична. Ние ще се помъчим с Наско максимално автентична среда да направиме. Примерно пристига доктор Киряков и отгоре ще слезе едно кресло. Всичко това слиза от горе. Интериорът, домашните предмети слизат от небето и кацат постепенно, нежно долу. И в края на краищата трябва да се стигне до това положение: сега в хола ли копаят гроб или холът е в гробището. Тука вече абсолютно да не е ясно.

НИКОЛАЙ ЛЮЦАНОВ

Аз съм говорил с Атанас Велянов в посоката, в която Младен Киселов обяснява това и той знае мнението ми.

КОНСТАНТИН ИЛИЕВ

Аз също съм запознат със скицата от Младен Киселов преди една седмица. И понеже се опитвам да сравня това, което той ми разказва с реализацията на проекта той веднага хваща окото, понеже е живописен. Но като че ли е малко повече живописен отколкото би трябвало. Струва ми се, че има повече елементи, повече подробности за реализация на основния замисъл — този преход от гробище към кабинет, вестибюл на съвременно жилище. Във втората част не виждам този голям преход, който оставя първият момент, но все пак се налага един втори. Ако може да бъде малко по-опростен. Да се запази този живопис.

Това, което Банчо предлага за знакът, би трябвало да бъде не "Влизането забранено", а "Еднопосочно движение".

СТЕФАН ДАНАИЛОВ

Искам нещо да допълня. Другари, освен другарите, които се занимават със постановъчната част кой отговаря при възстановяването на пиесите, когато декорът е построен и трябва да приеме сцената – да прегледа на какво положение е декора и основните поддържащи го истории? Аз мисля, че тука главният художник задължително трябва да има отношение.

Онзи ден играем покойният Хамлет и изкараха едно гробче, едно ковчеже на покойната Офелия – това е много страшна работа. Мисълта ми е, че другарите художници са от вън и не присъствуват на възстановителните репетиции. Тази репетиция на "Хамлет" мина без гробчето и когато започна представлението – беше страшно.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕЛЖИЕВ:

Главният художник е за това.

СТЕФАН ДАНАИЛОВ

И още нещо. Аз неznam като стил и метод на работа, но аз искам да разбера едно нещо. Един от драматурзите в нашия театър казва, че е против драматизацията. Нали се опитваме да правим нещо общо. Това не е театър на еди кой си или мой театър. Аз мога да кажа, че съм против еди какво си. Защо си против? Заради това, това, това... Колкото и да не вярваме, че режисьор може да вземе отношение от това, което му се каз-

ва критично, но все пак нещо да остане. Аз неznam водел ли е такъв разговор, на базата на кое не си съгласен с тази драматизация. Най-страшното е това пасивно отношение – не искам да кажа нищо. Както онзи ден. Излиза ново представление – половината от хората ги няма, половината мълчат и т.н. Не е такава времето, където ще се обиждаме ако кажем нещо критично на човека. Крайно време е да си казваме истината в очите, а не да се чепкаме. Хората, които са тук, които са и на щат тука ако не творческо те трябва да участвуват активно с "плюса" и "минуса" да се каже защо съм "за" и защо съм "против". Защото се оказва, че тъпите артисти повече говорят когато са "за" и когато са "против".

ИВАНКА ДИМИТРОВА

Добре, ако ти нямаш нищо против, а вече се е казало това, което ти мислиш трябва ли да вземаш думата?

СТЕФАН ДАНАИЛОВ

Другари, аз говоря за друго. Когато съм "против" аргументирано може би човекът, който не е съгласен с мене нещо ще остане в него. За това говоря. Аз не говоря за пасивност "за" и "не". Не случайно го казвам. Има един такъв момент, в който или по-добре нищо да не кажа, а излиза друго.

АСЕН МИЛАНОВ

Аз искам да кажа нещо по този въпрос. Аз се изказах един път в това направление, че щом се отнася до драматизацията аз исках да чуя литературното бюро какво отношение има. И ако предварително това не е правено... Но тука има много хубав момент, за което много хубаво се каза – това е сценична реализация. Не може литературното бюро да не ни даде оценка за драматизацията. Ето тогава аз мога пак да взема отношение. Ако е съвет, разбира се. Аз искам да знам, че Литературното бюро е работило предварително върху нея. Драматизации може да има няколко, но и аз да взема да поставям някаква драматизация сигурно ще я изменя. Значи, самият факт, че режисьорът я прави това е от голямо значение. Би трябвало Литературното бюро много работи да каже за драматизацията.

ПРЕДС. ДИКО ФУЧЕДЖИЕВ

Има ли други въпроси?

Поради изчерпване на дневния ред закривам заседанието.

Моля, членовете на Режисьорският съвет да останат.

Стенограф:

/О. Недялкова/

ДИРЕКТОР:

/Д. Фучеджиев/